

# A vitorlás hadihajók osztályozási rendszere a Royal Navy-ban

Contributed by Huszár László

2012. August 03. Friday 00:00

Last Updated 2012. August 03. Friday 12:20

There are no translations availableA vitorlás hadihajók kategorizálására a Királyi Haditengerészet és eládegy minősítési rendszert használtak a 17. század elejétől, a 19. század közepéig.

A hajókat kezdetben az alapján osztályozták, hogy hány ember kellett a kiszolgálásukhoz, később a kerékre szerelt ágyak száma szerint.

## Kezdeti időszak

Az első írásos az osztályozás bevezetése felő a 15. század végén és a 16. század első felében történt, a flottában a karakkok (Á-gy a Mary Rose, a Peter Pomegranate és a Henri Gráce Dieu) megnevezése a "great ships" (nagy hajó) lett.

A minősítés alapja a hajó méretének, súlyának nagyságát vagy megbecslése, a legénység vagy az ágyak száma.

Amikor a karakk elnevezés megszűnt és megjelent a 16. század végén az új típusú hajó a galleon, a "great ships" elnevezést hivatalosan kiterjesztették a flotta összes nagyobb hajóra.

## 1. kategória

1. kategória: Peter Pomegranate VIII. Henrik 1510-ben épílt 600 tonnás nagy karakkja. A hajót 1536-ban átépítették. Ekkor 185 katona, 185 tengerész és 30 tüzészt szolgált rajta, 36 ágyúval és 66 swivelrel (forgótalpas ágyú) szerelt fel. Az utolsó említése 1558-ban történt.

## A Stuart korszak

Az a formális rendszer, amiben felosztják a flotta hadihajóit és számmal jelölt csoportokba, illetve osztályokba sorolják, azonban csak a Stuart korszak korai szakaszában alakult ki. Az első lista egy ilyen kategorizálásról 1604 közeli időből származik.

Ebben az időben Royal Navy hadihajói négy csoportba voltak sorolva annak alapján, hogy a tengeren hány ember volt szükségük a kiszolgálásukhoz.

- Királyi hajás (a legnagyobb hajás, korábban a "great ships" csoportja) 42-55 Ágyóval felszerelve
- Nagy hajás (a tőbbi nagy hajás csoportja) 38-40 Ágyóval felszerelve
- Képezes hajás csoportja; 30-32 Ágyóval felszerelve
- Kis hajás csoportja; 30-nál kevesebb Ágyóval felszerelve

I. Királyi uralkodása alatt ez a négy csoport lesz számokkal jelölve és képezi majd az alapját a későbbi osztályozásnak.

A királyi hajás most elsőrangú megnevezést kap, a nagy hajás másodrangú, a képezes hajás harmadrangú, és a kis hajás negyedik rangú lesz.

Nem sokkal később a struktúrát ismét módosították, a rangot az osztály megnevezésével változtatta, és további változások az egykori kis hajásokat negyedik, a tizedik és hatodik osztályba sorolták.

A korai osztályozás kiindulópontja nem az Ágyuk száma, hanem a "készségszám" volt. Ez az osztályozás 1626-ban kezdődött, 1650-ben lényegesen módosult az egyes hajásokra vonatkozó létszám tekintetében.

Az osztályozás 1660-ban megváltozott, a létszám alapra állították a kereskedelmi Ágyók száma szerinti osztályozásra.

Majd Samuel Pepys az Admirális titkára felvizsgálta a struktúrát és 1677-ben lefektette az újat, mint egy "átlagos, egyetemes és megváltoztathatatlan" besorolást. A minősített hajás egy adminisztratív és katonai egy lett.

Az Ágyók száma és száma határozta meg a hajás méretét, a személynépszámát, és így a munkabőr és a szákszámszámok elhelyezkedését.

A besorolást is meghatározta, hogy a hajás előre érkező ahhoz, hogy a soronba beilleszthesse.

Pepys eredeti besorolást a tőbbszörös korszakok, így 1714-, 1721-, 1760-, 1782-, 1801- és 1817-ben.

A meghatározás irányszabását a fejlődésben, az egyes osztályokon belül a lehető legnagyobb számú Ágyó alkalmazásával a tervre volt.

Pepys az első osztályú hajásához 90-nél több Ágyót rendelt. A másodosztályú 80 vagy több, a harmadosztályú 50 több, a negyedosztályú 38 vagy több Ágyóval rendelkezett.

Az ötödik osztályúnak legalább 18 Ágyóra volt kötelező.

A hatodik osztályú hajás a kezdetekkor 6 Ágyós volt. Ez később 18-ra, majd 24-re nőtt, míg végül 1714 után 20 Ágyó alatt a hajás már nem voltak osztályba sorolva.

Az Ágyuk száma természetesen a más osztályokban is állandóan emelkedett, így a besorolási-sok időnként módosultak.

Ezeket az Admirális az új nevezett establishmentekben határozta meg.

## 2. Képez

2. kép: Az 1610-ben épült 1200 tonnás „Royal Pince” 55 ágyúos hajó. Tárbeszűrt építésként, a gy 1641-42-ig, majd 1663-ban 92 ágyúosra. Vízre bocsátásakor „királyi hajó”, majd első rangú hajó, végül első sorhajó volt a besorolása. A befogadásakor képezte a 1400 tonnásra növekedett. 1666-ban veszett oda a második angol-holland háborúban.

{mospagebreak title=Hajó osztályok}

Első, második és harmadik osztályú hajók

Az első-, második és harmadik osztályú hajókat hajónak nevezték, mert csata esetén egymás mellett álltak, sorban vonultak fel.

Az első és második osztályú hajók 3 fedélzettel épültek, azaz 3 fedélzeten folyamatosan sorakoztak egymás mellett nagy kaliberű ágyúk. A fedélzetek elnevezése: lowerdeck, middledeck és upperdeck (alsó, középső és felső fedélzet). Kisebbségi ágyúk voltak elhelyezve quarterdeeken, a forecastlon és a poopdeeken.

### 3. kép

3. kép: 96 ágyúos, 3 fedélzetes, 1703-ban épült, 1720 tonnás, első osztályú hajó

### 4. kép

4. kép: 84 Ágyás, 3 fedélzetes, 1669-ben épített másodosztályú sorhajó.

A másodosztályú hajók kőfedélzetesek voltak, azaz kőt végigfutás Ágyásfedélzetűk volt, a lowerdeck az utolsó (alsó és felső fedélzet). Ezeknél is kisebb Ágyások voltak elhelyezve a quarterdecken, a forecastlon és a poopdecken.

Voltak azonban kivételek is. 1690-től nagy, 80 Ágyás másodosztályú hajókat kezdtek építeni három fedélzettel, a 1750-ben végül ezt a peridus és a 80 Ágyásokat kőfedélzetesként építették.

5. kép

5. kép: A HMS Ipswich 1694-ben épített 70 Ágyás, 2 fedélzetes, másodosztályú sorhajó.

Negyed, ötöd és hatod osztályú hajók

A negyedosztályúaknak, 50 vagy 60 Ágyásuk volt kő fedélzeten. 1756-ig sorhajóként alkalmazták ezeket. Ekkor már úgy érezték, hogy az 50-Ágyások túl kicsik a csatasorhoz. A nagyobb 60 Ágyások azonban továbbra is sorhajónak számítottak. Az újonnan építettek azonban már 64 Ágyásokra bővítették, de az osztályozásuk nem változott.

6. kép

50 Ágyás, 2 fedélzetes, negyed osztályú hajó 1719-ből

7. kép

60 Ágyás, 2 fedélzetes negyed osztályú hajó 1735-ből

A haditengerészet a kisebb negyedosztályúakat konvoj kíséretre, vagy zászlóshajónak alkalmazta a tengeri állomásokon.

Az ötödösztályú hajó 1690-ben kötfedélzetes volt 40-44 Ágyával, vagy lehetett másfél Ágyásos 32 Ágyával, 1690 és 1730 közötti időben 36 Ágyával. A kisebb kötfedélzeteseknél eredetileg elmosódott a határ a negyed Ágyásosztályú hajók között.

8. kép

8. kép: 40 Ágyás, 2 fedélzetes, ötödösztályú hajó 1685-ből.

A legteljesebb felszereltségű hajó a 18-ik század kezdetén Ítáliában májféltűs soros volt ("demi-batterie"). Néhány nehézség miatt szállított az alsó fedélzeten, (ami lakható, valamint gyakran evezés fedélzet is volt), egy teljes hajó hordozott a felső fedélzeten és kisebb hajókat a quarterdecken. Az alacsony oldalmagasság miatt, azonban az alsó hajóablakok nagyon keskenyek voltak a vízszinthez, ezért rossz időjárás esetén gyakran lehetetlen volt használni az alsó fedélzetet. Az felszereltségű hajókat sose használták sorhajó vonalban.

## 9. kép

9. kép: Májféltűs soros (â€ždemi-batterie), 32 hajó hajó. A lowerdecken 4 db 12 fontos, az upperdecken 24 db 9 fontos a quarterdecken 4 db 3 fontos hajóval. A középső találatos ablak nem hajóport, hanem rakodási nyílás cölöpjára volt kialakítva.

A 18 század közepén bevezettek egy új felszereltségű tűpust a klasszikus, vagy "true" (igazi) fregattot, amelynek az alsó fedélzetén nincsenek hajói. Hajósort kizárólag csak a felső fedélzetén hordott, amelyekkel rossz időben is harcolni. Ezek 32, később 36, majd 38 db hajóval rendelkeztek.

## 10. kép

10. kép: 32 hajó, 660 tonnás felszereltségű fregatt 1757-ből. Fegyverzete: fedélzeten 26 db 12 fontos, a quarterdecken 4 db, a forecastlon 2 db 6 fontos hajó.

A hatodosztályú fregattoknak I. nyelven két csoportja volt. Az egyik a 28 hajó, 24 db 9 fontossal a fedélzeten

db 3-4 fontossal a quarterdecken, a mászik csoport a "post ship" (hajás után) 20-24 kőzetit győval. Ez utóbbiak többségében kicsik voltak ahhoz, hogy hiva-talosan fregattnak tekintsék őket, habár bizalmas stílusban gyakran ebbe a csoportba sorolták ezeket is.

Parancsnok a "post-captain" volt, aki a legalacsonyabb tisztirangot viselte a flottában. A hatodosztályú kisebb méretű fregatt általában használatos volt konvojok és seregek, valamint kőzetit, a zenetek kőzetit-társaság, körülbelül feladatok

## 11. kép

28 győ, hatodik osztályú, 586 tonnás fregatt 1763-ban

## 12. kép

20 győ, hatodik osztályú, 280 tonnás "post ship" 1715-ben

Osztályon kőzetit hajók

Á

Az osztályozási rendszer nem kezelte a hatodik osztály alatti hajókat. Ezek voltak az osztályon kőzetit. A nagyobb osztályon kőzetit hajókat általában "sloop" néven ismerték. Ez a kifejezés azonban egészen zavarba nem hozta a nagyobb osztályon kőzetit hajókat, a kőzetit sen olyankor, amikor ilyen finomságokkal találkozunk, hogy "ship-sloop", "brigg-sloop", "ketch-sloop", "sloop-of-war" (a tengerészeti kifejezésben a "sloop" csak általában nos-társaság vagy "korvet" (ez egy francia elnevezés, amit a brit tengerészlet csak 1840-ben vett át).

Technikailag a "sloop-of-war" kategória elméletben tartalmazott minden osztályon kőzetit hadihajót, ideértve a bombázó és győtető hajókat is.

A napoleoni háborúk idején a Royal Navy 400%-al növelte a szolgálatban álló sloopok számát, mivel nagy számban kellek ezek a kis hajók konvojok és seregek ellen és zsákmányolásra.

### 13. kép

13. kép: 16 éves, 300 tonnás slop-of-war, más elnevezés szerint "ship-sloop" 1775-ből. A teljes vitorlázatú sloopok neveztek Á-gy.

### 14. kép

12 éves 140 tonnás "ketch sloop" 1752-ből

### 15. kép

18 éves "brigg-slop" a 19. század elejéről



## 16. kép

16. kép 18. századi hadi cutter a 18. század végén.

Az ágyúk már a hajók mártalával egytt csllkent. Pldül egy elsőosztályú sorhajó alsó tegeorban 2 fontos ágyók álltak, egy cutter fedlzetén pedig csak 3-4 fontosak voltak.

{mospagebreak title=Osztályok változai}

Osztályozás az ágyók száma alapján

A fa kerekeken mozgatott, hosszú csllv, elllt's ágyók határozták meg a hajó osztály-lyt. Nem számlták a kismártalú forgáthalpas ágyókat ("swivel") és más kisebb fegyvereket.

Gyakran volt kálálnbsg a hajó által hordozott osztály által elá-rt ágyók száma kllt.

Pálda erre a HMS Cynthia, amely 18 Ágyás konstrukció volt. A besoroláskor ezt csak-kentettök 16 db 6 fontos Ágyás vágófel felszereltök 14 db swivellel.

A hajákon voltak más fegyverek is, amelyeket nem számították be az osztályozásnál. Ilyen volt a mozsár, a tarack, vagy a csának Ágyás (ézőboat guns). Ez egy kis Ágyás volt, amit a hajácsának orrára szerelve, a partraszállások tártájmogatására használtak.

Ilyen volt a carronád is, amit bár használtak, de 1778-ig nem számoltak vele. A carronád 1770 után jelent meg, ez egy rövid csővel és relatíve rövid hatótávolságú Ágyás volt fele süllyel, mint a hosszú csővel és csőszdében mozgó carronádok általában a felső fedélzetten, a quarterdeeken, a forecastlon álltak, néha pedig helyettesítésként, vagy tartályokban voltak.

Amikor a carronád kerek Ágyást helyettesített, akkor általában beszámították az osztályozásba, de nem mindet. Ágy a haján meg volt, vagy nem volt meg az osztályozás szerinti Ágyás mennyiség, noha az osztályba sorolt hajákon lehetettek 12, 18, 24 vagy 32 fontos carronádok is.

A HMS Armada harmadosztályú hajás példaként 74 Ágyásnak volt besorolva. Hordott 28 db 32 fontos Ágyást a gundeeken (alsó fedélzet), 28 db 18 fontos Ágyást az upperdeeken, 4 db 12 fontos Ágyást és 10 db 32 fontos carronádot a quarterdeeken, 2 db 12 fontos Ágyást és 2 db 32 fontos carronádot a forecastlon, és 6 db 18 fontos carronádot a poopdeeken.

A 74-Ágyás haján volt tehát 80 db lőveg: 62 Ágyás és 18 carronád.

Amikor a carronádok alkották a fő fegyverzet egy részét (vagy néhány esetben az egészét), akkor Ágyásnak számítottak.

Pálda a Bonne Citoyenne. Ez egy 20 Ágyás korvett volt a francia haditengerészetnél, amit elfogtak a britek, és besorozták a Royal Navyba, mint 20 Ágyás ézőpost ship-et HMS Bonne Citoyenne néven. Rendelkezett 2 db 9 fontos Ágyással és 18 db 32 fontos carronáddal.

A Royal Navy osztályozási rendszere a napoleoni háborúk alatt

Á

Típus

Osztály

Ágyak

Ágyás

fedélzet

Á  
Személyzet

Megkötél-tárfogat

(burden ton)

Szolgáltatban

1794

Â  
Szolgáltatban

1814

Â

Sorhajók

1  
100-120  
3

850 - 875

2500

5

7

Â  
2  
90-98

3

700 - 750

2200

9

8

Â  
3  
64-80

2

500 - 650

1750  
71

103

Å  
4

50-60

2

320 - 420

1400  
8

10

Fregattok  
5  
32-44  
1 vagy 2

200 - 300

700-900

78

134

6  
28

1

200

450-550

22

0

Post ship  
20-24

1  
140-160

340-450

10

25

Sloop-of-war

Osztrák  
kormányos

16-18

1

90-125

380

76

360

Ágyú  
brigg

cutter

schooner

Â

4-18

1

20-90

&lt; 220

Â  
Â

A Royal Navy 1756 utájn nem sorolta a kisebb negyedosztályú (elsősorban az 50 Ágyás hajakat) a sorhajás osztályba.

Az Általános osztályozás ezeket a kisebb hadihajakat konvojások, járőr, vagy mint cirkálás hajakat használta, a kőfedézetesektől le egészen az Ágyás briggekig és cutterekig.

A nagyobb Áttádosztályú 40-44 Ágyás hajak kőfedézetesek voltak és Á-gy alakilag nem voltak fregattok, habár a napoleoni háborúk alatt Ápátek már 40 Ágyás hajak is egy Ágyásfedézetű fregatt kategóriában.

A hajás befogadóképességét a vízburden tonnában adják meg. Ezt az alábbi táblázat szerint láthatjuk, "k" 1/2"/94. A vízburden a hajás hosszát jelenti az orrtől a farig, a vízburden a hajás legnagyobb szélességét. E megjelölés a táblázatban adott.

Az 1817-es változások

Az osztályozási rendszer 1817 februárban változott. Ettől kezdve minden carronid Ágyásnak számított. A korábbi időkben a carronid csak akkor számított Ágyásnak, ha Ágyást helyettesített, (kivéve ha sloop vagy postship fedézetű fűzárókat alkotta), Á-gy ettől fogva a carronidokat mindig számították.

Az 1856-os változások

Az első osztályú hajak ezután 110 vagy még több Ágyással, 1000 fűs személyzettel, a második osztályúak 110-80 kőzetű Ágyással és 1000 - 800 kőzetű embert. A harmadosztályúak 80-60 kőzetű Ágyással és 800-600 kőzetű személyzettel rendelkeztek.

A negyedosztályú fregatt Ápá-tás hajakon 600 - 410 fű, az Áttádosztályú hajakon 410 fű, a hatod osztályúak 600 fű szolgált.

Más szempont szerinti osztályozás

Az osztályozási rendszer nem csak az osztályba soroltságot adta meg. A vitorlás időszakban az osztályba sorolt hadihajás neve a "ship" volt, ami mindig három árboccal és keresztvitorlával rendelkezett. Az a vitorlás hajás, ami csak egy vagy két árboccal rendelkezett nem volt "ship". És a vitorlás körében nem is nevezik soha annak.

Az osztályon kívülli hajások mind kettő vagy egy árbocosak voltak, snow, ketch, brig, schooner, vagy cutter vitorlázattal.

Ez akkor is igaz, ha létezett egy kevés számú három árbocos, kereszt vitorlázatú sloop-of-war, ezeket azonban ship-sloop néven megkülönbéztették a többbitől.

Szokás volt még, ha egy alacsonyabb besorolású hajón, egy magasabb rangot viselő személy parancsnokolt, akkor a hajót magasabb kategóriába sorolták át.

Erre példa Pitt Burnaby Greene esete, aki "commanding officer" volt a Bonne Citoyenne-en 1811-ben "post captain" rangban, ezért a hajót besorolását sloopú áttették post ship besorolásba.

Az osztályozási rendszer vége

Az osztályozási rendszer 1876-ban a Royal Navyban megszűnt, amit az Admirális az új rendszerű ágyú, a gőzhajtás, a vas és acél alapanyag bevezetésével indokolt meg, ami már lehetetlenné tette a hajók erejének ágyú szerinti megállapítását.

Forrás: [http://en.wikipedia.org/wiki/Rating\\_system\\_of\\_the\\_Royal\\_Navy](http://en.wikipedia.org/wiki/Rating_system_of_the_Royal_Navy)

2012. július 22-én

hajás